Stanovení chyby předpovědi

Uvažujme opět standardní normální lineární regresní model , u kterého jsme již předtím ověřili jeho způsobilost k prognózování minimálně ve smyslu ověření stability modelové struktury.

Budeme pracovat s modelem v zápisu *(pro predikované období o délce m)*

(1) $$y_p = X_p.\beta + \varepsilon_p$$ **, kde**

y_p **je [*m-členný*] sloupcový vektor hodnot vysvětlované (endogenní) proměnné, kterých nabude v predikovaném období**

X_p **je [*m x k– rozměrná*] matice hodnot vysvětlujících (exogenních) proměnných realizovaných v predikovaném období**

β **je [*k-členný*] sloupcový vektor regresních parametrů (hodnoty parametrů přejímáme beze změn z pozorovaného období)**

ε_p **je [*m-členný*] sloupcový vektor náhodných složek predikovaného období**

<u>Předpokládáme přitom, že</u>

a) $E(\varepsilon) = 0_T$ **,** $E(\varepsilon_p) = 0_m$**, tzn. že náhodné složky s nulovou střední hodnotou v pozorovaném období zůstanou centrované i v předpovídaném období.**

b) $Var(\varepsilon_p^{(j)}) = Var(\varepsilon^{(i)}) = \sigma^2$**,** $i = 1,2,\dots,T; j = 1,2,\dots,m$ **; tzn. že rozptyly náhodných složek pozorovaného i predikovaného období jsou shodné (rovné σ^2) .**

c) $E(\varepsilon_p^{(j)}.\varepsilon^{(i)}) = 0$ **,** $i = 1,2,\dots,T; j = 1,2,\dots,m$**; tzn. že náhodné složky predikovaného období jsou nekorelované navzájem i s náhodnými složkami pozorovaného období. Souhrnná kovarianční matice $\tilde{\Sigma}_{[T+m;T+m]}$ má tedy tvar**

$$\tilde{\Sigma} = Cov\begin{pmatrix} \varepsilon \\ \varepsilon_p \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \sigma^2 I_T & 0 \\ 0 & \sigma^2 I_m \end{pmatrix}$$

d) Náhodné složky jsou nekorelované s vysvětlujícími proměnnými v pozorovaném i v predikovaném období, tj. $E(X_j'\varepsilon) = 0$ **pro** $j = 1,2,\dots,T$
$E(X_p'\varepsilon_p) = 0$ **pro** $l = 1,2,\dots,m$ **.**

Model můžeme přehledněji znázornit maticovým zápisem

$$\begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \\ \dots\dots \\ y_T \\ y_{T+1} \\ \dots\dots \\ y_{T+m} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} x_{11} & x_{12} & x_{13} & \dots\dots & x_{1k} \\ x_{21} & x_{22} & x_{23} & \dots\dots & x_{2k} \\ \dots\dots & \dots\dots & \dots\dots & \dots\dots & \dots\dots \\ x_{T,1} & x_{T,2} & x_{T,3} & \dots\dots & x_{T,k} \\ x_{T+1,1} & x_{T+1,2} & x_{T+1,3} & \dots\dots & x_{T+1,k} \\ \dots\dots & \dots\dots & \dots\dots & \dots\dots & \dots\dots \\ x_{T+m,1} & x_{T+m,2} & x_{T+m,3} & \dots\dots & x_{T+m,k} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \beta_1 \\ \beta_2 \\ \dots\dots \\ \beta_k \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} \varepsilon_1 \\ \varepsilon_2 \\ \dots\dots \\ \varepsilon_T \\ \varepsilon_{T+1} \\ \dots\dots \\ \varepsilon_{T+m} \end{pmatrix}.$$

Bodovou předpověď m-členného vektoru závisle proměnné získáme pomocí predikční funkce[1] **tvaru**

(2) $$y_p^* = X_p.b = X_p.(X'X)^{-1}X'y$$ **, kde**

X **je [T*x k– rozměrná*] matice pozorovaných hodnot k vysvětlujících proměnných**

Predikční funkce (2), jež je zřejmě lineární funkcí y, je nestrannou funkcí vektoru předpovědí y_p v tom smyslu, že pro ni platí

(3) $$E(y_p^*) = E(X_p.b) = X_p E(b) = X_p.\beta = E(y_p)\ .$$

[X_p je nestochastická] [b je nestranný odhad β]

To znamená, že střední hodnota predikční funkce je rovna střední hodnotě y_p.[2]

***Poznámka*: Neznamená to však , že $E(y_p^*) = y_p$**[3]**.**

Lze ukázat, že predikční funkce (2) má ze všech nestranných predikčních funkcí (lineárními v y) **nejmenší** v maticovém smyslu **kovarianční matici vektoru reziduí v období předpovědi,** tj. následujícího vektoru e_p **:**

Vektor chyb d_p definujeme jako odchylku (chybu) **předpovídané hodnoty y_p^* od skutečné y_p :**

(4) $$d_p = y_p^* - y_p = X_p(b-\beta) - \varepsilon_p$$

Všimněme si, že zdrojem chyb předpovědi vektoru skutečných hodnot y_p je jednak variabilita náhodné složky ε_p, jednak výběrová chyba odhadové funkce b *zpravidla pořízené metodou nejmenších čtverců OLS* **:**

Střední chyba vektoru chyb predikčního vektoru d_p v (4) je nulová, protože platí

$$E(d_p) = E(y_p^* - y_p) = X_p E(b-\beta) - E\varepsilon_p = 0.$$

Před odvozením kovarianční matice tohoto vektoru upravíme d_p do tvaru

(5) $$d_p = X_p.b - X_p\beta - \varepsilon_p = -\varepsilon_p - X_p\beta + X_p(X'X)^{-1}X'y =$$
$$= -\varepsilon_p - X_p\beta + X_p(X'X)^{-1}X'(X\beta + \varepsilon) =$$
$$= -\varepsilon_p - X_p\beta + X_p\beta + X_p(X'X)^{-1}X'\varepsilon = -\varepsilon_p + X_p(X'X)^{-1}X'\varepsilon$$

Vektor reziduí předpovídaných hodnot závisí tedy na náhodných složkách pozorovaného i náhodných složkách predikovaného období.

---

[1] Predikční funkce je náhodný vektor o m složkách.
[2] Jde o totožnost středních hodnot stejnolehlých složek příslušných náhodných vektorů.
[3] Podle (1) je $y_p = X_p.\beta + \varepsilon_p$ a náhodnost vektoru y_p pramení z náhodnosti ε_p , zatímco v případě y^*_p vyplývá náhodnost tohoto vektoru z náhodnosti b (a tudíž z ε).

Za přijatých předpokladů a) – d) lze pro <u>kovarianční matici</u> náhodného **<u>predikčního vektoru</u> (5) psát :**

$$Cov(d_p) = E\left[-\varepsilon_p + X_p(X'X)^{-1}X'\varepsilon\right].\left[-\varepsilon_p + X_p(X'X)^{-1}X'\varepsilon\right]' =$$ [4]

[nekorelovanost ε, εp]

$$= E\left[-\varepsilon_p.\varepsilon_p'\right] + E\left[X_p(X'X)^{-1}X'\varepsilon\varepsilon'X(X'X)^{-1}X_p'\right] =$$

[$E\,\varepsilon_p.\varepsilon_p' = \sigma^2 I_m$] [$E\varepsilon.\varepsilon' = \sigma^2 I_T$]

$$= o^2.\left[I_m + X_p(X'X)^{-1}X_p'\right]$$

<u>Poznámka :</u> speciální případ jediné predikované hodnoty tzn. případ m = 1

$$Cov(d_p) = o^2.\left[1 + x_p(X'X)^{-1}x_p'\right] =$$

V tomto případě jsou y_p a ε_p skalární hodnoty a matice X_p se redukuje na řádkový vektor x_p o k složkách.

Standardní chybu (směrodatnou odchylku) bodové předpovědi skutečné hodnoty vysvětlované proměnné dostaneme nahrazením rozptylu σ^2 jeho nestranným odhadem s^2 *získaným například metodou OLS.* **Pak**

$$s_{d_p} =_{OLS} s.\sqrt{\left[1 + X_p(X'X)^{-1}X_p'\right]}$$ [5]

Lze ukázat, že vyhovuje-li model předpokladu normality, pak bodová predikční funkce založená na odhadu β metodou OLS **má též normální rozdělení, konkrétně :**

(6) $$y^*_p \approx N\left[X_p.\beta\,;\sigma^2 X_p(X'X)^{-1}X_p'\right],$$ protože zřejmě

(3*) $$E[y_p^*] = E[X_p b] = X_p b = E\,[y_p]$$ **.** a dále

$$Cov(y_p^*) = Cov(X_p.b) = X_p.Cov(b).X_p' = X_p.\sigma^2(X'X)^{-1}X_p' = \sigma^2 X_p.(X'X)^{-1}X_p'$$

[$Cov(b) = \sigma^2.(X'X)^{-1}$] [σ^2 je skalár]

---

[4] Bereme v úvahu nekorelovanost ε a ε_p .

[5] Pokud m=1, pak X_p je vektor a veličina $x_p(X'X)^{-1}x_p'$ je skalár , pokud m >1, pak se vezme diagonální prvek matice $X_p(X'X)^{-1}X_p'$ pořadím příslušný dané složce vektoru parametrů β.